

JEESUS – SYNTISEN APU
Jh 4:5-26
(2 LJS II vk)
Kuopio + Joensuu + Kitee
(16.1.2011)

JOHDANTO

1. Johanneksen evankeliumissa on peräkkäisissä luvuissa kertomukset Jeesuksen keskusteluista Nikodemoksen ja samarialaisen naisen kanssa.
2. Nikodmos oli juutalainen kirjanoppinut. Samarialainen nainen oli halveksitun sekakansan moraalisesti tuomittu jäsen.

Vastakohta on lähes täydellinen, mutta lopputulos on sama: Molemmat olivat vailla todellista Jumalan tuntemista.

3. Tekstinämme olevan, usein miestä vaihtaneen, avosuhteessa elävän samarialaisen naisen kertomus on pitkä ja rikas. Sen pohjalta voisimme selittää miltei koko kristillisen dogmatiikan ja pelastusjärjestyksen. Otamme siitä esille vain yhden näkökulman: Samarialaisen naisen voittamisen Kristukselle.

1. KEITÄ OVAT SAMARIALAISET?

Tekstimme alkaa: *Jeesus jätti Juudean ja meni taas Galileaan. Mutta hänen oli kuljettava Samarian kautta. (Jh 4:3-4).*

Jeesus kulki Isän edeltä valmistamissa teoissa ja Isän Jumalan pelastussuunnitelman mukaisesti. Normaalireitti, jota Jeesuskin tavallisesti käytti, olisi kulkenut Jordanin itäpuolitse. Mutta nyt Jeesus valitsi reitin, joka vei Samarian alueen läpi. Raamattu sanoo, että "hänen oli kuljettava". Kreikankielen verbi *dei* ilmaisee usein jumalallista välttämättömyyttä. Jumalan kellossa oli aika Samarian herättämiselle. Siksi hän lähetti Jeesuksen kulkemaan poikkeuksellista reittiä Samarian kautta.

Ymmärtääksemme eräät tekstimme yksityiskohdat meidän on ensin selvitettävä, keitä ovat samarialaiset, joita tekstimme nainen edustaa.

- 1.1. Samaria on eteläisen Juudean ja pohjoisen Galilean välillä oleva maakunta, mutta se oli myös kaupunki. Jaetun valtakunnan aikana Samaria oli pohjoisen valtion eli Israelin pääkaupunkina.

Assyria valloitti Samarian v. 722 eKr ja vei pohjoisen valtakunnan asukkaat pakkosiirtolaisuuteen Assyriaan. Jäljelle jätettiin vain köyhät, sairaat ja vanhukset. Karkotettujen tilalle tuotiin siirtolaisia eripuolilta Assyriaa.

Jäljelle jätettyjen juutalaisten ja assyrialaisien siirtolaisten jälkeläisistä syntyi puolijuutalainen sekakansa, jonka jäseniä kutsutaan samarialaisiksi.

- 1.2. Toista sataa vuotta myöhemmin (v. 586 eKr.) eteläinen valtio Juuda vietiin Babylonian pakkosiirtolaisuuteen ja Jerusalem hävitettiin.

Kun osa Juudean asukkaista palasi Baabelista 70 vuotta myöhemmin, ryhtyivät he rakentamaan Jerusalemiin tuhoutuneen Salomon temppelin tilalle uutta ns. Serubbaabelin temppeliä, josta Esran kirjassa kerrotaan.

Samarialaiset olisivat halunneet osallistua Jerusalemin uuden temppelin rakentamiseen, mutta juutalaiset eivät huolineet heitä mukaan. Samarialaiset katkeroituvat ja rakensivat oman temppelinsä 881 m korkealle Garissimin vuorelle Sykarin eli Sikemin (joka on nimen Sikem kreikkalainen väännös) kaupungin lähelle, jossa ikivanha, nykyisin n. 25 m syvä, Jaakobin kaivo sijaitsee.

- 1.3. Samarialaiset tunnustavat pyhäksi kirjakseen ainoastaan viisi Mooseksen kirjaa eli Pentateukin. Samarialaisten omassa Pentateukissa Eebelin vuoren tilalle on vaihdettu viereisen vuoren Garissimin nimi.

Viidennessä Mooseksen kirjassa (5 Ms 27:4s) Israelin kansa oli saanut käskyn Jordanin yli mentyään ensityökseen rakentaa alttari Eebalin vuorelle ja uhrata siellä. Kyseisen Mooseksen kirjan kohdan perusteella samarialaiset pitävät Garissimin temppelin perinteitä Jerusalemin temppeliä vanhempina ja arvokkaampina.

V. 128 eKr. Johannes Hyrkanus hävitti Sikemin eli Sykarin kaupungin sekä Garissimin vuoren temppelin.

- 1.4. Jerusalemin temppelin rakentamisesta syrjään työnnetyt ja katkeroituneet samarialaiset kohtelivat erityisen vihamielisesti Galileasta Jerusalemiin matkalla olleita pyhiinvaeltajia. Sen tähden juutalaiset usein kiersivät Jordanin itäpuolitse matkallaan Galileasta Jerusalemiin.

Tänä päivään samarialaisia on jäljellä ainoastaan 200–300 henkeä ja he noudattavat yhä yli 2000:n vuoden takaisia jumalanpalvelusmenojaan Garissimin vuorella, nykyisen Nablusin kaupungin läheisyydessä.

2. MITEN JEESUS AUTTOI SAMARIALAISTA NAISTA?

Jeesuksen ja samarialaisen naisen välisestä keskustelusta on mielestäni vedettävissä monia periaatteellisia johtopäätöksiä Jeesuksen johdattaessa naista iankaikkisen elämän osallisuuteen.

2.1. Luomisen evankeliumi – ihmisen arvo ja vastuu

Jeesus *avaa keskustelun* samarialaisen naisen kanssa. Tällä hän murtaa ensimmäiset ennakkoluulojen muurit, sillä juutalaiset eivät seurustelleet samarialaisten kanssa, eikä varsinkaan yksinäisten naisten kanssa.

Toisen ennakkoluulon muurin Jeesus murtaa, kun hän *pyytää vettä* naiselta. Johannes lisää selityksen, etteivät juutalaiset ole “missään tekemisissä”, kr. *sygkhraomai*, samarialaisten kanssa. Kreikan sana tarkoittaa “käyttää yhdessä”. Sen takana on ajatus, etteivät juutalaiset seurustelleet ja käyttäneet yhdessä samarialaisten kanssa samoja astioita.

Tilannetta rasitti vielä sekin, että nainen tuli kaivolle “*kuudennella hetkellä*” eli silloin kun siellä ei muita ollut. Tavallisesti vesi noudettiin joko illalla tai aamulla yhdessä toisten naisten kanssa. Tämä viittaa siihen, että naisen elämässä oli jotakin häpeällistä, koska hän ei liikkunut muiden kylän naisten kanssa. Hän oli omasta yhteisöstään syrjässä.

Ensimmäinen johtopäätös Jeesuksen keskustelusta samarialaisen naisen kanssa on tämä: Jeesus ei lähde liikkeelle Jumalan lasta ja naisen syntien toteennäyttämisestä, vaikka oikean moraalisien päättelyn olisi kyseisestä naisesta pystynyt todennäköisesti tekemään kuka tahansa ohikulkija. Naisen olemus ja vedenhaun poikkeuksellinen ajoitus päivän kuumimpaan aikaan kertoivat hänen taustastaan.

Teologisesti ilmaistuna nainen saa lain ja syntien paljastamisen sijasta kohdata ensimmäiseksi ”luomisen evankeliumin”. Jeesus palauttaa naiselle ensin hänen ihmisarvonsa pyytämällä häneltä palvelusta. Teko, joka oli sekä juutalaisia että samarialaisia tapoja ajatellen epäsovinnainen, kertoo, että Jeesukselle elämässään harhautunut nainen ei ollut saastainen, vaan Jumalan luoma ja äärettömän arvokas.

Mitä tästä opimme? Ensiksi opimme sen, että jokainen ihminen on arvokas jo luomisen perusteella eikä vasta lunastuksen perusteella. Ellemme uskovina näe jokaista ihmistä, myös epäuskoista, veljenämme ja sisarenamme, silloin me tiedostamattamme korotamme itsemme heidän yläpuolelleen ja lähestymme heitä korokkeelta käsin.

Toiseksi, samalla me tulemme kyvyttömiksi välittämään pelastuksen evankeliumia, sillä asenteemme vääristää meidän puheemme. Katsomme ei-uskovia ”alaviistoon” ja puhumme heille halvoin sanakääntein.

Erityisesti tulemme kyvyttömiksi evankelioimaan tämän päivän monia täysin maallistuneita veljiämme ja sisariamme. Jos aloitamme heidän kanssaan keskustelun puhumalla synnistä, he eivät ymmärrä, mistä me puhumme, koska he eivät usko Jumalan olemassa oloon lainkaan. He eivät usko, että demokraattisen eduskunnan yläpuolella olisi joku, jolla olisi

valta sanoa, mikä moraalisesti on oikein ja mikä väärin ja että rikkomalla hänen käskyjään vastaan tulemme syyllisiksi. Tämä on tullut viime aikoina selkeästi näkyviin julkisessa keskustelussa homokysymyksestä.

Aikamme uuspakanallisia ihmisiä olisi ilmeisesti lähestyttävä ”luomisen evankeliumista” käsin osoittamalla heille yleisestä ilmoituksesta eli Jumalan luomistyöstä käsin, että Jumala on ja että hän on luonut meidät ihmiset miehiksi ja naisiksi, ja että me olemme vastuussa hänelle.

2.2. Jumalan laki – ihmisen synty ja kadotus

Toinen johtopäätös Jeesuksen keskustelusta samarialaisen naisen kanssa on tämä: Jeesus palautti samarialaiselle naiselle hänen moraalisen arvonsa. Naisen keskustelusta Jeesuksen kanssa näkyy yksi ihmisen luontaisen uskonnollisuuden peruspiirre: Jumalaa tarvitaan vain aineellisen elämän helpottamiseen. Samarialaiselle naiselle olisi riittänyt vapaus vedenkantamisen vaivasta. Syvempien tarpeittensa näkemiseen ihminen tarvitsee Jumalan lain julistusta tai sielunhoitoa, jossa ei vain vaieten kuunnella, vaan myös autetaan tarttumalla kipeisiin ongelmiin. Näinhän Jeesus teki sanomalla naiselle: ”Mene ja kutsu miehesi.” Naisen yksityiselämää koskeva paljastus aiheutti käänteen naisen asennoitumisessa.

Mitä tästä opimme? Ellei ihminen näe syntejään ja syntisyyttään, se on: ellei ihminen tule siksi, mikä hän on eli armoa tarvitsevaksi, ei hän voi oppia silloin tuntemaan Vapahtajaakaan. Pyhän lakinsa kautta Jumala tekee meistä sitä, mitä me olemme eli armoa tarvitsevia syntisiä ihmisiä.

2.3. Jumalan evankeliumi – armo ja pelastus

Kolmas johtopäätös Jeesuksen keskustelusta samarialaisen naisen kanssa on tämä: Syntiensä näkeminen antoi samarialaiselle naiselle edellytyksen kuunnella ja ymmärtää evankeliumia. Sanomalla naiselle: ”Minä se olen, minä, joka puhun sinun kanssasi”, Jeesus ilmaisee hänelle suoraan olevansa Messias. Sen seurauksena nainen oppi tuntemaan Jeesuksen Herranaan ja Vapahtajanaan. – Sivun mennessä sanottuna mahdollisesti samarialaiset, toisin kuin juutalaiset, eivät liittäneet Messiaan odotukseen yhteiskunnallis-valtiollisia toiveita, vaan käsittivät asian uskonnollisesti odottaen lähinnä profeettaa. Sen tähden Jeesuksen ei tarvinnut täällä salata messiaanisuuttaan.

On mielenkiintoista nähdä naisen Jeesuksesta käyttämät sanat: ensin Jeesus oli hänelle vain eräs ”juutalainen”, negatiivisessa merkityksessä (j. 9), sitten hän on jo ”herra”, kohteliaisuusmuoto (j. 11), sitten ”suurempi kuin meidän isämme Jaakob” (j. 12, ihmettelevä toteamus), seuraavaksi Jeesus on hänelle ”profeetta” (j.19) ja viimein ”Kristus” (j. 29) ja ”maailman Vapahtaja” (j. 42).

Tekstimme jatkuu ensi sunnuntain saarnatekstinä. Siitä näemme, että samarialaisesta naisesta tuli kertaaheittolla Kristuksen todistaja. Hän jätti vesiastiansa kaivolle ja riensi kutsumaan kaupungista väkeä Jeesuksen luo.

Mitä tästä opimme? Missä synti on suureksi tullut, siellä armo on tullut ylenpalttiseksi (Rm 5:20). Kun Jumalan laki tekee meistä sitä, mitä me olemme eli syntisiä, evankeliumi tekee meistä sen jälkeen sitä, mitä me emme ole eli armahdettuja ja pelastettuja Jeesuksen tähden.

Samalla tavalla mekin saamme nähdä Jeesuksessa Kristuksen, Vapahtajamme, eikä vain meidän vaan koko maailman Vapahtajan, ja niin meistä tulee Kristuksen todistajia kotiseudullamme ja lähetystyön ystäviä.

3. MODERNI APU

3.1. Jos tapaa, jolla Jeesus kohtasi kerran samarialaisen naisen voidaan pitää – niin kuin uskon – esikuvana kristillisestä sieluhoidosta ja julistuksesta, niin pelkään, että olemme tänä päivänä kirkossamme varsin kaukana tästä esikuvasta.

3.2. Havainnollistakoon tätä pelkoani seuraava kuvitelma: Jos modernin Raamatun selityssopin mukaisen sielunhoitonäkemyksen ja ekumeenisen lähetysteologian hapattama kansankirkkomme seurakunta saisi mahdollisuuden lähettää avun samarialaiselle naiselle kahden vuosituhannen taakse, lähtisi todennäköisesti matkaan kolmihenkinen delegaatio prosenttiliikkeen tukemana:

Diakoniatoimikunnan edustajana delegaatioon kuuluisi putkimies rakentamaan vesijohtoa. Toisena delegaatioon kulusi nykyisen seksuaalinäkemys sisäistänyt perheterapeutti pohtimaan naisen kanssa mieskysymystä siitä, kannattaako jatkaa nykyisen kuudennen kanssa vai etsiä seitsemäs tai ehkä pyrkiä toteuttamaan polyamorisuutta ja polygamiaa, ikivanhaa moniavioisuutta. Kolmantena delegaatiossa olisi pappi, jos mahdollista naispuolinen teol. tri, joka pitäisi naiselle kaksiosaisen historiallis-kriittisen luennon Mooseksen kirjojen lähdeorioista ja paikkansapitämättömyydestä sekä Garissimin temppelin historiasta aina Hyrkanos I:n toimittamaan hävitykseen asti.

3.3. Nainen palaisi delegaation hoidosta hymyillen kaupunkiin. Hän kertoisi kolmesta muukalaisesta, jotka lupasivat hänelle juoksevaa vettä ja sanoivat, että polyamorismi, monen miehen rakastaminen ja heidän kanssaan yhdessä eläminen, on Jumalasta.

Seurakunnan Lähi-idän projekti olisi hyvällä alulla. Kenenkään mielenrauhaa ei olisi häiritetty puhumalla ikävistä asioista tai Kaanaan kieltä vaikkapa ”elävästä vedestä” ja siitä, että joka sitä juo, sen ei enää koskaan tule jano.

PÄÄTÖS

1. Seuraavat tekstissämme esiintyvät termit ”Jumalan lahja” – ”elävä vesi” – ”Jeesus Kristus” – ”maailman Vapahtaja” ovat tekstimme avainsanoja, joihin en voi nyt mennä.
2. Haluaisin oppia vielä vanhoilla päivilläni saarnaamaan niistä niin, että Suomen samarialaiset naiset ja heidän kaikki miehensä haluaisivat kuunnella, näkisivät syntinsä ja uskoisivat Jeesukseen Vapahtajanaan ja Herranaan sekä lähtisivät kertomaan Jeesuksesta sekä lähelle että kauas.
3. Olen nimittäin vakuuttunut siitä, että Pyhä Henki olisi halukas kirkastamaan heille ainakin seuraavat neljää asiaa:
 - (1) Jumala on! Hän on meidät luonut kuviksensa ja siksi olemme arvokkaita.
 - (2) Synti on! Jokainen meistä on pois poikennut ja syyllinen Jumalan edessä ja niin ollen itsessään kadotettu.
 - (3) Jeesus Kristus on! Sitä varten Jumalan Poika tuli, että hän tekisi tyhjäksi Perkeleen teot. Hän on kärsinyt meidän syntiemme rangaistuksen ja sovittanut meidät Golgatan ristillä, mutta hän elää tänään synnin, kuoleman ja Perkeleen voittaneena Isän luona. Hän, Jeesus Kristus, on meidän ainoa pelastuksemme ja rauhamme perustus.
 - (4) Jeesuksen Kristuksen paluu on! Jeesus tulee kerran taivaan pilvissä. Silloin kaikkien haudat aukenevat, mutta vain Jumalan lapset pääsevät taivaaseen.

”Siellä ruumiit aivan uudet,
puhtaat, kirkaat kokonaan,
tänne jäävät vajavuudet,
synnin arvet päälle maan.”

(Virsi 626:4).

4. USKON TUNNSTUS